

Moe van de eeuwigheid

door MARCO WEIJERS

Altijd maar getuige zijn. Alleen maar zien. Alleen maar horen. En nooit voelen of doen. Kleuren, smaken, geuren, een omhelzing, de tijd die verglijdt; voor de engelen in 'Hemel boven Berlijn' zijn dat onbekende sensaties. De dood mag dan geen vat op hen hebben, een leven hebben ze ook niet.

In haar derde regie bij Toneelgroep Amsterdam, een coproductie met het American Repertory Theatre, nam Ola Mafaalani de film 'Der Himmel über Berlin' (1987) van Wim Wenders als uitgangspunt. Anders dan de Amerikaanse filmremake 'City of Angels' (1998) bracht de Nederlandse regisseuse de moderne klassieker niet terug tot een simpel plot. Mafaalani zoekt het meer in de sfeer, in sterke beelden, in Nederlandse en Engelse tekstflarden die niet altijd even toegankelijk zijn, in snoeiharde muziek, in verstilde fluisterstemmen. Los zand, dat vaak ook een pakkend geheel vormt.

Waar in de film in het zwart geklede engelen op de mensheid neerkeken vanaf monumentale gebouwen in Berlijn, is op het toneel het dak van een frietkraam hun uitkijkpost. Hier vertelt de engel Damiel (Fedja van Huêt) aan zijn vriend Cassiel (Bernhard White) over zijn verlangen om méér te zijn dan een eeuwige toeschouwer. Intussen dringt van beneden het aardse getob zich aan hen op, een kakofonie van menselijke stemmen, angsten en herinneringen.

Een onafgebroken stroom van vallend zand vormt in het decor van André Joosten de verbinding tussen hemel en aarde. De kale bakstenen muren van het toneelhuis, stoeltjes van wit plastic en neonlicht geven de mensenwereld een monochrome aanblik. Dit is de aarde zoals de engelen hem zien. Gedreven door zijn verlangen naar een eigen verhaal en door zijn liefde voor de trapezeartieste Marion (een stralende Mam Smith), kiest Damiel uiteindelijk voor

een menselijk bestaan. Als een opgetogen kind laaft hij zich aan zintuiglijke indrukken. En dan krijgt de wereld kleur.

Deze toneelbewerking heeft zeker valkuilen. Af en toe zuchten de monologen bijvoorbeeld onder hun eigen gewicht en ligt het gevaar van niet ingeloste pretenties op de loer. Acteurs als Fedja van Huêt en Stephan Payne weten op zulke momenten meestal net voldoende ironisch tegenwicht te bieden om de zaak recht te trekken. Op die manier wordt eveneens het wat detonerende spel van vier oudere figuranten onschadelijk gemaakt. 'Hemel boven Berlijn' is een poëtische voorstelling die het leven viert omwille van de liefde. Nadat hij de eeuwigheid eraan gegeven heeft, doet Damiel dat ook. Omdat meedoen – al is 't maar even – nog altijd te verkiezen valt boven eindeloos langs de zijlijn staan.

'Hemel boven Berlijn' mooie mix van losse elementen

■ In de toneelversie van 'Hemel boven Berlijn' is een frietkraam de uitkijkpost van de engelen. FOTO: JAN VERSWEYVEI